

САВЕЦКАЯ ВЕЛАРУСЬ

ВІДАНЬНЕ ў СЕБЕГАРУ КАГА ЯЫКАН УЧАГА КАМІТЭТУ САВЕТАУ.

Пралетаары ўсіх краў, злучайцеся!

Коліт нумару—15 руб. (вып. 22 г.)

Падпіска плата—	
Звычайная—350 р.	Ліготная—250 р.
Плата за абвесткі—300 руб. за разок пачыну.	
Сьпешныя—на 50% даражэй.	
Плата за публікацыю аб страце дакумантаў:	
За 1 дакумант—500 руб.	
— копію дазволіць—200 руб.	
— копію кніжачны—100 руб.	
Чырвоны і ўтрыманьне Сал. Забесьпячэнь—гаранта.	
Падпіска і абвесткі прымаюцца у Кантр-агентстве пры Дзяржаўным Выдавецтве.	
(Менск, Петрапаўлаўская, 8).	

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: МЕНСК, 3-я Варшаўская, 97.

Трэці год выданьня.

Штодзённая газета.

№ 244 (649). Пятніца, 3-га лістапада 1922г.

Вызваленьне Далёкага Усходу.

На так-то даўно тэлеграф прывёс нам радасную і дастакаваную вестку: аб заняцьці Уладывастоку арміяй Далёка-Усходняй Рэспублікі, якая знаходзіцца ў несмы братарскім аб'яднаньні з Р.С.Ф.С.Р. і ўсёй Савецкай фэдэрацыяй Японская акупацыя Уладывостоку была пастаяннай пагрозай справе рабоча-сялянскага дзяржаўнага і культурнага будаўніцтва на Далёкім Усходзе. Карыстаючыся часовам аслабленьня Савецкай фэдэрацыі ў вяртэні імперыялістычнай вайны і першага парыву вайны грамадзянскай, японскія імперыялісты марылі аб тым, каб зусім адрэзаць Савецкую фэдэрацыю ад высьця мора; пазбавіць неаглядна абшары Сыбіру іх натуральнага высьця на замежныя рынкі; зрабіць так, каб эканамічнае разьвіцьцё Усходняй Сыбіры залежала ад ласкі ці ня ласкі касавоўкі японскіх капіталістаў. Аднака гэроісты рэвалюцыйных рабочых і сялян, гэроісты рабоча-сялянскай Чырвонай Арміі уваважыла ўсе пляны японскіх імперыялістаў. Далёка-усходнія рабочыя і сяляне, так даўга стагнаўшы пад пятою японскіх захопнікаў, вярнуліся ў нашу дружную рэвалюцыйную сямю

Гэтыя падзеі на Далёкім Усходзе гулькім пошчакам разьвісяюцца па ўсёй Савецкай фэдэрацыі і па ўсіх варожых нам імперыялістычных дзяржавах Эўропы. Пачынаючы з белавардзейшчынай і чужаземнай акупацыяй на Далёкім Усходзе, Савецкая фэдэрацыя разьвісяе сабе рукі дзеля больш актыўнай і моцнай палітыкі на Влізім Усходзе і Заходзе. Савецкая фэдэрацыя цяпер можа паказаць свае сілы і увагу на разьвісьценьне больш блізкіх і насельных вытаньняў у сфэры эўрапейскай палітыкі. Заходнія імперыялістычныя дзяржавы будучы вымушаны цяпер з большай увагай прыслухоўвацца да галасу Савецкай фэдэрацыі ў розных праблэмах міжнароднага жыцьця. Савецкая фэдэрацыя навучыць пазважаць не інтарэсы ўсіх тых, хто яшчэ не навучыўся гэтаму.

Для нас асабліва важна адзначыць, што справа такой влізарнай важнасці сталася магчымай толькі дзякуючы зьверці і гэроісты Чырвонай Арміі, якую даводзіць добра вядомы нам гав Убаравіч, так шмат зрабіўшы дзеля ачэсьці Савецкай Беларусі ад контр-рэвалюцыйных разьвіяцкіх банду.

Пач так кызісу *)

(У зьвязку з пераходам народнай асьветы на мясцовыя сродкі).

Цяжка эканамічнае становішча Рэспублікі асабліва моцна адбілася на народнай асьвечэ. Тэя нізкая няя сродкі, якія аддускаліся дзяржавай на народную асьвету ў парадку агульна-фэдэрацыйнага дзяржаўнага бюджэту ў 1921 і 1922 вучэбным годзе, цяпер згодна пастановэ Рады Наркомаў Р.С.Ф.С.Р. зняты з дзяржаўнага бюджэту, і народная асьвета блізка што палкам пераходзіць на мясцовыя сродкі, за выключэньнем вышэйшай і прафэхійнай асьветы.

Вышкі гэтага перахавэньня ўжо пачынаюць адчувацца: за кастрычнік плаціць шэсьць вярнаўніком няма чым. Баштарыс на мясцоваму бюджэту, зьведзены па ўсёй Беларусі з грахам папалам пры няватцы ў 40%, далёкі ад свайго зьжыцьцяўдзеньня. Гршы на гэтым баштарысу ішчэ ня зараз будуць поўнасьцю атрымлівацца. Некаторыя навэты, як, напрыклад, Барысаўскі, маюць у свайй касе толькі дзесьць мільядаў руб. (21 году) у той час, як адна толькі зароботная плата школьным прапаўніком навету дасягае 15 мільярдэ. Ня леш стаць справа і ў іных навэтах, і толькі Мэвск мяючы саўдзіма даходныя прадрэўметвы, зможа ажыцьцявіць 1/24 часьні свайго рэсходнага бюджэту.

Здармацца тое, чаго і траба было чакаць: першыя два-тры месяцы бюджэтнага году будуць моцна дэфіцытнымі, і народная асьвета на

павэтах, як галоўны расходны артыкул мясцовага бюджэту, у зьвязку з гэтай дэфіцытнасьцю, пачець значную шкоду. Праўда, дзяржава прадачыла гэтую дэфіцытнасьць і мае на мэдэ паволі пераводзіць народную асьвету на мясцовыя сродкі на працягу першых трох месяцаў праз зьмяшчэньне сумы асыгнаваньняў па трэцюю частць кожнага месца, але цяперашні месца дэс паволі прычынаў, каб зазначыць пачатак кызісу і яго велічыню на блэйшы час. У кастрычніку на пакрыцьцё зароботнай платы Наркамату Асьветы Беларусі аддучана ўсяго 50 мільярдэ руб. (21 г.). Гэтых грошаў ня хопіць нават на выплату пэнсіі персналу дзіцячых дамоў, прафэхійных школаў і апарату самога Наркамату Асьветы Беларусі і яго мясцовых органаў. На выплату пэнсіі школьным прапаўніком ўжо за кастрычнік месца на будэ аддучана з дзяржаўнага бюджэту ні касейкі. Утвараецца вельмі цяжкае становішча. Школа ў горадзе яшчэ сьвят пратрымаюцца, бо ў іх уведзена плата за вучэньне, якая пачынае лавань вывіці. Зусім дрэнна стаць справа з вясковымі школамі, у якіх яшчэ толькі што пачынаюць на заняткі. Кляктыўныя дагаворы з жыхарствам ваконт відмогі школаў у большасці выпадаў яшчэ не падпісаны, а калі б і былі падпісаны, то вышкі іх пачынуць адчувацца пазьней. Сельская школа пакінута на волю лэбу, і толькі адданасьць школьных прапаўнікоў свайй справе і надзея на лепшую будучыню заставіць іх пачаць у

школах заняткі і вьсці іх далей там, дзе яны пачаліся.

Такім чынам, у справе народнай асьветы пачаўся кызіс, які будзе паволі ўладжаны ў працягу двух-трох месяцаў, калі пачне ажыцьцяўляцца мясцовы бюджэ і влі кляктыўныя дагаворы пачынуць даваць свае вышкі.

Найговыя Аддзель Народнай Асьветы павінны зраўнець аб'ектыўныя варункі, якія цяпер складаюцца, і цяўрада праводзіць у жыцьцё кляктыўныя дагаворы.

Валіці.

У Савецкай Фэдэрацыі.

1-ая міжнародная канфэрэнцыя каапэратараў-камуністаў.

МАСКВА, 1—11. 1 лістапада ў Маскве адчынілася 1-ая міжнародная канфэрэнцыя каапэратараў-камуністаў. Прымаюць ўдзел прадстаўнікі Расей, Нямеччыны, Францыі, Італіі, Швэцыі, Нарвэгіі, Даніі, Швэйцарыі, Польшчы, Эстоніі, Лтвы, Латвіі, Арменіі, Аўстраліі, Баўгарыі. Прыехала 112 дэлегатаў. Старшыня Цэнтральнага Саюзу Каапэратываў Кічук адчыніў канфэрэнцыю прывітаньнем ад імя Расейскай Савецкай Фэдэрацыі. Ад імя Ц.К.Р.Б.П. канфэрэнцыю вітае Куйбышаў. Канфэрэнцыя паставіла вітаць К.Муні тычыні Інтэрнацыянал, Прафэсійналіны Інтэрнацыянал, Чырвоную Армію, Левіна і Троцкага. Гаварылі членамі прызымму канфэрэнцыі выбравы Левіна, Зіноўеў і Кларэ Цэткін. Пасьля прывітаньняў канфэрэнцыя перайшла к дзелавой працы.

Дапамога панярпеўшым ад голаду

МАСКВА, 1-11. Ц.К. на барацьбе з вышкімі голаду арацаваў плян выдачы 350.000 сьялянам, ня маючым пасеваў, па 20 пуд. хлеба кожнаму. Ц.К. на барацьбе з вышкімі голаду мае купіць 150.000 коняў для аднаўдзеньня разбуранай сельскай гаспадаркі. Ц.К. на барацьбе з вышкімі голаду адпускае на дапамогу дзецям сіротам 3.600.000 пуд. хлеба, чэпам прафэсійналіных сязоў—5.800.000 пуд. на арганізацыю грамадзянскіх работ—12.000.000 пудоў, на дапамогу 2.000.000 галадуючым—9.000.000 пуд. хлеба.

Патрэбна рэформа вышэйшай школы.

ПЕЦЯРБУРГ, 1-11. Аб'яднаньне шод Пецярбургскага студэнцтва і чырвонай прафэсуры аднагалосна прыняў рэзалюцыю, якая заклікае студэнцтва і прафэсуры для грунтоўнай рэформы вышэйшай школы ў інтарэсах рабочай клясы.

Прамысловасьць наладжваецца.

ХАРКАЎ, 31-10. Становішча Далекага басей у пеступова лепшэцца. Далека басей забэсьпячэны хлебам на 5 з п довай мясяцаў. 300 дробных капальняў аддадзена ў арэнду.

Апошнія навіны.

(Радзі з Ганновэру).

— Становішча рабочых у Нямеччыне за апошнія дні значна погоршылася. Беспрацоўе і голад з кожным днём растуць. Меры барацьбы ўраду з беспрацоўем і голадам не насыняваюць з іхным узростам.

— У вадным з акупаваных саязьнікамі гарадоў Нямеччыны выбухнулі с рэчкі з міжсаязьніцкай камісіяй, якая рабіла вобыск у вадной казарме. Акупацыйная ўлада заявіла Нямеччыне пратэст.

— Жыхарства Мэмэлю п слала ў Парыж дэлегацыю хадавічаць аб звароце Мэмэльскай вобласьці Нямеччыне.

Што чуваць заграіцай.

Перэд пачэткам перамаўленьняў.

ГАННОВЭР, 1—11. 31 кастрычніка нямецкі рэйхсшандлер Вірт прыняў галоўных дэлегатаў рэпарацыйнай камісіі. Ён зьвярнуў іх увагу на катастрафічнае становішча Нямеччыны, якое зрабілася асабліва пагражаючым у апошні час.

— Нямецкі народ, — заявіў Вірт, — мае патрэбу ў самых неабходных сродках харчаваньня і каменным вуглю. Перэд нямецкім народам стаць халодная і газодная зіма.

Вірт лічыць неабходным зрабіць стабілізацыю нямецкай маркі што можа зрабіць толькі рэпарацыйная камісія.

За ахову правоў пралетарыяту.

БЭРЛІН, 29-10. Парыскай біржай працы валаджан мітынг працягу суроць загаду міністра працы аб адмене 8-хадзіннага рабочага дня для французскіх чыгуначнікаў. У мітынгу прымава ўдзел 10.000 чыгуначнікаў. Аднагалосна прынята рэзалюцыя, якая заклікае рабочых розных арганізацыю аб'яднацца ў агульнай барацьбе супроць наступу капіталу.

Ангорскі ўрад супроць Канстантынопальскага.

ЛІФЛЬД, 31—10. Паведмаляюць, што ангорскі ўрад ушарта дымагэцна таго, каб Канстантынопальскі ўрад ня прысутнічаў на канфэрэнцыі.

Фаністы супроць камуністаў.

НАУЭН 1—11. У шмат якіх гарадох Італіі зьарыштаваны лідары камуністычнай партыі.

Эвакуацыя Адрыянопалю скончана.

БАРДО, 31—10. З Канстантынопалю паведмляюць, што эвакуацыя Адрыянопалю скончана.

Дэ-ягнута згода.

ГЭЛЬСІНГФОРС, 30-10. Скончана прапа цэнтральнай расейска-фінляндскай зьмешанай камісіі па ажыцьцяўленьню мірнага дагавору. Старшыня расейскай дэлегацыі заявіў, што задаўні камісіі выкашаны з поспехам. Вялікай працы патрабавала зьнішчэньне вышкіў Барыскай авантуры. Заснована леабная згода аб непапушчэньні мяккі. У вышкіх працы камісіі між Расей і Фінляндіяй зьмешаны вяртаць глы адносін.

*) Тэрмін «кызіс» узяты тут умоўна, бо на пашай думка, народная асьвета перажывае кызіс ад часоў рэвалюцыі. Рэалізацыя толькі у глыбіні крмлеу.

той-сятой культуры, — тады няма швадры, які падбалі-б аб гэтым. У той час, калі гарадская працявая беднота мае магчымасць жыцця, калі гарадскому рабочаму чыны шырокі шлях асьведам на розных мітынгах, сходах, лярных лекцыях і г. д. — у асобы пчога няма; і малыя і дарослыя сьвету — сонца ня бачуць, а толькі валэлаюцца бяз дзела і трацяць бескарна свой вольны час.

А шкода, бо вясковая беднота настроем пранікнута рэвалюцыйным настроем, толькі няма каму яе прасьвятляць. Ішчэ ў мядовыя месяцы Аляксандра перавароту, раз'язджалі па нашых глухих кутках агітатары — інструктары, па валасельскіх выбарах праходзілі тады куды лепшыя; а цяпер, калі гара-

чыя дні Рэвалюцыі мінулі, калі жыццё пачынае ўваходзіць у звычайную норму, — на вёску пачалі глядзець трохі аднабока. Селянін сустракаецца толькі з інструктарамі па прадналогу...

Больш увагі на вёску, таварышы! Ня глядзячы ні на якія пэны, трэба нарыхтоўваць там школы і для малых і для дарослых, трэба арганізаваць культурна-асьветныя гурткі, Камуністычныя Саюзы Моладзі і наогул нарыхтоўваць там болей сьведомых і культурнае жыццё. Вельмі неважліва працяг з сялян у параўнанні з горадамі і мястэчкамі пападае ў горад на навукі. Мы вараваем, што іхнія адсталасць часткова і — наша віна. Селянін цягнуцца да навукі. Вёска нас чакае.

И.

Пішыце у газету!

Кожная газета толькі тагда выпаўняе сваё назначэнне, калі яна можа звязана з тымі масамі сваіх чытачоў, якія яна абслугоўвае. «Савецкая Беларусь» — рабоча-сялянская газета і павінна быць моцна звязана з рабочымі і сялянскімі масамі нашага краю. Кожны беларускі рабочы і селянін павінен клапаціцца аб падтрыманні жывога духоўнага звязку паміж нашай газетай і беларускімі рабоча-сялянскімі масамі. Кожны беларускі рабочы і селянін павінен клапаціцца аб тым, каб яго газета высуляла яго жыццё і асьветляла яго патрэбы і такім чынам служыла справе палепшання яго дабрабыту. Кожны пісьменны беларускі рабочы і беларускі селянін павінен рэгулярна паведамляць нашу газету аб усіх значных выпадках у яго ваколліцы. Што пісаць? Гэтае пытаньне часта паўстае ў рабочых, у сялян і у працоўнікоў на вёсцы, якія хацелі б прыняць удзел у асьвятленні жыцця краю, але ня ведаюць, — што пісаць?

Для рабоча-сялянскай газеты цікава ўсё, што датычыць жыцця і працы рабоча-сялянскіх масаў Беларусі.

Пішыце аб усім, што здарылася ў ваколліцы і аб задачы прадналогу, і аб парадках у вашай воласці, і аб становішчы школах, і аб працы гурткаў моладзі, і аб спэктак як і канцэртах, і аб хабарніцтве і п'янстве Пішыце аб усіх несправядлівасцях, якія чыніцца ворагамі працоўнага народу якія выпадковыя і ашукацтвам пралезлі ў начальства. Бывае так, што які-небудзь ткі негоднік крыўдзіць народ, а сяляне баяцца яго і маўчаць і толькі маракуюць на Савецкую Уладу замест таго, каб выкінуць вон такога негодніка і голасна расказаць усім аб яго ўчынках. Цяпер усюды пачынаюцца перавыбары сельскіх і воласных саветаў. Трэба пісаць аб ходзе перавыбораў, аб тым, як прайшлі перавыбары, дзе прайшлі похільнікі працоўнай беднаты, а дзе пралезлі ворагі працоўнага народу — кулакі, шляхта, паліцэйскія прыхвасці.

Таксама пішыце аб усіх новых лабудуках, аб папраўках будынкаў, належачых да грамадзянства, аб эканамічным жыцці вяснянага рэйду, аб усіх паводах на фронце працы (як загатоўка і вываз апалу і др.). Усё гэта вельмі цікава для рабоча-савецкай газеты.

Пішыце не клапацічыся аб стылістычнай адшліфоўцы сваіх допісаў, аб тым, каб выйшла вельмі гладка і прыгожа. Пішыце, як умеце; пішыце, як можаце. У рэдакцыі ўсё гэта будзе выпраўлена, выгладжана і выпушчана дзеля вельмі і навуку другім рабочым і сялянам.

Т. М.

Дай ды дай...

А няхай ты праваліся! — Вось парадкі завяліся: Дзе ні сунься — так і знай — Усюды ў лапу дай ды дай...

Нек таму ужо з месяц будзе Быў за землю я на судзе, Дык каб ёю заўладаць, Мне прышлося у лапу даць.

Нек надоечы я ехаў, Па чыгунцы, дык, бяз сьмеху, Я па шпалах бы дыбаў, Каб ня у лапу добра даў.

Гэтым летам прадналогу З мяне узяць хацелі многа, Але, каб не галадаць, Мне прышлося у лапу даць.

Вось мы гэтак дажыліся, Што аж тройкі завяліся — Яны хочуць, як відаць, «Дзяруном» па лапах даць.

Да ня ведаю я толькі, Ці памогучь нават тройкі, —

Бо і у троек лапы есць, Ды ня дзьве, а цэлых шэсць.

Крамлёва.

Абразкі з павіны

(М. Глух і Глухая воласць).

«Акцябрскі» пляц.

Выпадкова трапляю ў мястэчка, у якім прышлося працаваць у самы цяжкі час жыцця рэспублікі.

Выехаў я з яго ў часе, калі НЭП туды даходзіў толькі да бліжэйшых воек і ня меў яшчэ моцы. Цяпер ён адрэз, паманцеў, і ўжо здэклі чуваць, як замест дзях мільноў стучае і далёка чуваць піск пілы на лесапілцы.

Выходжу на рынак. Некалі тут стаялі два шэрагі крамак і было такое балота, што людзі гублялі ня толькі голшы, але і лапці і боты. Паляні, адступаючы, спалілі крамы, пляц высах, яго адрэсцілі «Акцябрскаю плошчадзю», і камуністы мястэчка меркавалі зр-біць на гэтым пляцу тэатр, ці народны дом культуры... У часе бандытызму ілі забіты два чырвонаармейцы і малі што ні на кавалкі парэзаны, год таму назад быў забіты харчовы інспектар і яго памочнік, якія памёрлі як падабав паміраць каму ністам. Першых і другіх пахавалі на пляцу. Абгарэзлі, насядзілі дзруцы, дзвучаты пасаджалі кветкі, а цяпер раз-м з магіламі растуць крамкі-балагані, растуць скоры, як паганіяны грыбы пасля дажджу, а магілкі забылі. Паламалі дзруцы, адывілі кветкі, абурўся паліцкі і сьвінны капаюцца на магілках... І жаль, і абіда хапае за душу. Сорамна... Брыдка...

«Прадсядацель»

Іду ў Выканаўчы Камітэт. Рэгістру свае дакументы, але пачаткі

прыкрасці няма каму: прадсядацель загэрыў у сваім «габінеце». Ходзяць сяляне, слухаюць каля дзвярэй, маркуюць д'яргі працоўны час, а прадсядацель сядзіць, і ўсе чакуюць, не дачакаюцца пабачыць яго «святлыя вочы». Гл-джу, слухаю... А вась і даволі цікавы малюначок. У канцэртнай ёсьць паперы, іх трэба падпісаць, а прадсядацель сядзіць у «габінеце». Пісары на цыпачках падходзяць да дзвярэй прадсядацельскага габіно і ціханаька падсоўваюць паперкі пад дзверы.

Што гэта? Няўжо п'яны старшы ня, але і старшыні так не баяліся. Сяляне кажуць, што Савецкай улады ў іх няма, а ёсьць «Прадсядацель».

Больніца.

За два кварталы насё злевай фарбай. Падходжу бліжэй. Усюды ідзе рамонт. Усё бліжэй, белае, як сьнег, вымалыванае у сьвежую фарбу. Знеёмы доктар са здавольнем нем вядзе па палатах і з ахвотаю і радасцю паказвае ўсё папраўленае. На больнічным дварэ цэлы Валон. Вязуць калодзідзе, гліну — робяць сваю ланьку. Бальнічныя, як іх завуць, усе ряды, што дачкаліся рамонту. Відань, што кожны з іх любіць сваё д'яннэ — больніцу. Доктарожнага селяніна, які прыходзіць да яго, цягне па чысьцеенькіх палатах, кажучы: «Ось дзе твэ падаткі, браце! Добры мэтад гэ тацы, і толькі ў больніцы я бачу добрыя рэзультаты НЭП». Толькі ў адным мейсцы з усёю мястэчка —

Алесь Новы.

Сход беларускага студэнцкага гуртка.

У сярэдзіне мінулага акадэмічнага году быў арганізаван культурна-асьветны гурток пад вельмі гучнаю назваю «Беларускага Культурна-Навуковага Т-ва пры Беларускам Дзяржаўным Унівэрсытэце». Быў распрацаван падрабаны статут з влікімі заданьнямі і мэтамі працы...

Вечарам 1-га лістапада ў аглянай залі Б. Д. Унівэрсытэту адбыўся агульны сход студэнцкага беларускага гуртка. З дакладу аб дзейнасці гуртка выйвілася, што ніякай працы не вылося: па-першае, дзеля моцнай занятасці студэнтаў, а па-другое, — дзеля таго, што тыя вельмі страшныя і паважныя *навуковыя* (!) заданьні, якія былі выстаўлены ў статуте, адымалі сьмеласць у сяброў гуртка, бо яны ня чулі сабе дастатчна здольнымі і дастатчна навучанымі, каб выпаўніць гэтыя заданьні. Дзеля гэтага дакладчык прапанаваў рэарганізацыю гуртка ў беларускі студэнцкі клуб. Адна з прамоў другіх студэнтаў выйвілася, што замыслацца ў вузкія рамкі толькі клубнай працы, — ня мае рэзону. Азін з прамоўцаў асабліва падкрэсьліў іярэзоннасць замыслання ў рамкі часта нацыянальнага клубу.

Пры такой форме арганізацыі выйдзе нешта накшталт нацыянальнага студэнцкага саюзу. Нацыянальна студэнцкі саюз можа яшчэ мець мейсца толькі там, дзе нацыянальныя інтарэсы гвалтуюцца, як, напрыклад, нацыянальныя інтарэсы Беларускага студэнцтва ў Віленскім польскім унівэрсытэце. Тут-жа, у чырвоным Менску, у савецкай краіне, ніхто нічых нацыянальных інтарэсаў не гвалтуе, і дзеля гэтага вузкая нацыянальная арганізацыя, на манер клубу студэнтаў-беларусаў, ня мае сэнсу. Самаю рэзоннаю будзе арганізацыя студэнтаў па тыпу культурна-асьветных і даследчых гурткоў, адчынных для ўсіх студэнтаў, якія цікавяцца беларускаю культурна-асьветнаю працаю і навуковым пазнаньнем Беларусі. У звязку з гэтым праект пераарганізацыі гуртка ў клуб студэнтаў-беларусаў павінен быць рашуча адкінуты.

Сход агадзіўся з гэтым і, адкінуўшы прапазіцыю пераарганізацыі гуртка ў клуб, высунутую дакладчыкам, выбраў камісію з пяці гаварышоў дзеля перагляду статуту гуртка і дакладу агульнаму сходу, які назначаны на суботу, 4-га лістапада.

П. Л.

думі. У розных выглядых і посталях красаваўся Ён у фантазіі беднака аратая. Зоркай з неба каціўся Ён на зямлю. На галаве у яго было яснае сонейка, а сьветлы месячык — на грудзях. Сіднем сідзеў Ён трыццаць гадоў на адным месцы. Потым хадзіў у сьвет з жалезнай булавой паказваць усім сваю сілачку. Ваяваў з іматгаювымі зьмеямі, з ліхімі разбойнікамі Народ яго вельмі любіў, а паны стараліся яго зьвесці са сьвету.

Як-бы Прометэй старажытнай Грэцыі, ці Хрыстос з Бэтлему перавадраваў на нашы абшары і ў розных мотамарфозах чарадзеінікі аздабляў зсабітай музыкальнасцю людзкое ваабражыньне.

Возьмем новы вар'янт вечага Асілка (Зборнік Сержпцтоўскага, стр. 87).

Тут мы бачым эвангэлье наыварат:

Жылі дзе дзед ды баба (Бей і Марыя. З. Б.). Жылі сабе ў атодзе: любіліся-качаліся ўсё жыццё. Толькі ня было ў іх дачкей.

Вось пачынаецца гісторыя з апацтваральным кабетам праз «святлы дух». Толькі беларускі бачнік малюе гэты акт болей рэальна і ў гумарыстычнай ахварбоўцы. Селянін ня верыць у сваю байку — яна яму толькі пагробва як фон для малыванья рэвалюцыйных думак:

От раз дзед быў на гумне, а баба ўхаджалася каля печы, някла аладкі. Толькі вась клубок агню («святлы дух» З. Б.) усючыму праз вакно ды й кацаецца на хале

Спалохалася баба, ня ведае, што рабіць. Качаўся-качаўся клубок агню ды й падкаціўся бабе пад ногі. Баба ўхвацілася за падол, але чусь — шось у яе паміж ног палпоча. Не пасышла баба ачухацца, як чусь, што ў яе шось залезла ды й варушыцца ў лаве. І стала бабе так добра, што яна аж прысела. Млосць узяла бабу. Дадглася яна да полу і прылягла.

Словам, Пункінская «Гаврыліяда».

Ад гэтага клубка агню баба заберамянела, і у яе нарадзіўся Асілак.

Прапускаем тут аб яго традыцыйным росьце «не на днёх — а на часох», як ён біўся са зьмеямі і разбойнікамі. Разбойнікі просяць Асілка, каб ён зрабіўся іх атаманам.

— Не, — кажа Асілак, — не затым я прышоў, каб сьветам панаваць, а затым, каб аслабіць сьвет ад паноў, бо ўсялякі чалавек сам сабе пан. А хто хоча быць панам над другімі людзьмі, той — мой вораг.

Адразу відаць, што бачнік-саяніаіст падцускае тут сваю класавую ідэалогію. На лад казачных апосталяў бачнік беларускі выпраўляе Асілка ў вандручку:

Ідзець сабе Асілак ад аднаго сьла да другога. І усюды Асілак усё адно кажа, што ўсе людзі самі сабе паны, што ўсё дадзена на патрэбу ўсім людзям. І пачаў асілак навучаль, каб людзі жылі ў згодзе ды ў лацы, тагды ніякае ліха з імі ня сьправіцца, бо згодна грамада, бы адні валькі чалавек, валькі багатыр, дужэйшы ўсіх багатыроў. Пашла тая працўка на усюму сьвету. Спужаліся паны і давай лавіць Асілка.

Усё гэта апавядаецца ў лагодным

апокрыфічным стылю. Тут або ёсьць маленькі ўплыў эвангэльскіх лягэнд, пераніцаваных селянінам на свой капыл, або такі ўжо адвечны склад народнай фантазіі, якая даўней злажыла «святлое пісьмо», а цяпер аналігічна прадаўжае ў такім духу далі і тварыць — выказваць у вобразах сваё імкненьне да лепшага жыцця.

Доўга паны шукалі Асілка, ды ўсё не маглі знайсці. Але вась сем братаў, сем разбойнікаў захапелі самі быць панамі, от яны звагарыліся і выдалі Асілка. Паны рады, н'зываюць разбойнікаў сваімі братамі, шапкуюць перад імі і даюць ім мабткі, многа грошай і ўсялякага добра.

Давай гэта разбойнікі надмаўляць людзей, каб яны выдалі мянежніка — Асілка. Адных надмаўлялі, другіх застрашвалі, а трціх надпалі. Ведала, заўжды многа знойдзецца дурных людзей, што яны гатовы самі ў вярхоўку лезьці. Яны і скавалі паном, дзе жыў Асілак.

З гэтым словам усё узмапоўняецца ўражальна паралельнасці з эвангэлічным м'фам:

Набралі гэта паны маскаляў і паналі на Асілка (ролю рымляннаў выпаўняюць тут «маскаля» З. Б.). А ведама маскаль. Іму як прыкажуць, дык роднага бацьку зарэжа. Асілак тым часам нічога ня ведаў і лёг на супачынак. Тут маскаль навалі на яго, скрампавалі вярхоўкі і вядуць к паном. Сабраліся многа людзей. Школа ім Асілка, ды пляма чаго рабіць. Ня могуць адабраць у маскалю добрага чалавека. Вядуць маскалі Асілка ў двор, з людзі длінуцца

заву. Мужыкі маучаць, апусьціўшы галавы, а бабы плачуць ды божаюць: «На каго-ж ты нас накідаеш? Хто-ж нам скажа добрае славечка?»

І даўнейшая Гальгофа малюецца з усімі дэталімі. Пачынаецца драматычнасьць: паны думаюць зьдэкавацца над Асілкам. Тут ужо апостал — бачнік ня можа гаварыць простымі словамі — гутарка робіцца рытмічнай, блыскае час-ад-часу рыфмамі, настроі падаяты:

Тым часам сабралася паноў, Хоць гаць з іх гапі, Ды па галовах хадзі. Бы ваўкі завялі, Што Асілка злавлі. Сьмяюцца, жуныць, рукі папіраюць Ды якую прыдумаць кару выбіраюць.

Адін кажа — Скуру з жывога садраць; Другі кажа — Ганталёў у пела пазаганяць; Трэці кажа — Цавесіць за язык, Каб увесць сьвет знаў, Што пан, то ня мужык; Чацьверты кажа — Янык адрэзаць ды ногі перабіць, Каб ня мог па сьвету хадзіць, Ня мог гаварыць Ды людзей вучыць.

Тым чынам паны прыдумывалі страшныя мучэньні над народным пястуном — прарокам — над Асілкам. Але ў той час, калі народная фантазія ў эвангэльскіх байках дэвала да канца зьдэка і на Хрыстом, і ён пры влікіх мучэньнях памёр, калі фантазія старасьвенкага грэха прыкавала Прометэя да скалы і арод вляваў яму грудзі — беларускі мі-

фатворца адкінуў ліпнія мучэньні:

Пакуль яны крычалі Ды кару прыдумывалі, Асілак страляўся, Вярнулі парваў

І да людзей сказаў: «Браткі, калі-б паноў чорт узяў, То-б сьвет блыд ня маў.

А без гарапаннікаў — мужыкоў Ня было б ні хлеба, ні асмакоў. А каб гэтае ліха зламаць, Трэба ўсім, як аднін чалавек стаць, Ня грызціся паміж сабою, Ды ад варагоў бараніцца гурбою. Так сказаў Асілак і зьнік; Толькі клубок агню

З таго мейсца пакоціўся на зямлі.

І вась лад ляганды аб Хрысьце тут трохі пераніцаваны: Асілак не паліцеў у «панства набэснае, але астаўся на зямлі паміж людзей:

А Асілак, кажучы, і да тых час на сьвету гуляе ды людзей навучае. Але ведама, мужыкі дурныя, праміж сабой гвалтуюцца, перад панамі-парагані гнуцца, самі сабе вагубы трымаюць і добра ня маюць. Але пэўна хутка тое будзе, што кожны сам сабе панам будзе. Усе людзі будуць роўна працаваць, будуць роўна панаваць.

Так у эвангэліі нававарат пан-апостал бачнік кацае свой апокрыф. Не аб нябёснай асамодзе, а аб панстве працоўных людзей на зямлі кажа ён.

Яго прароктва пачынае пераходзіць у праўдывасць. У жудасныя часы паліцыйна і царызму тварнаў селянін свае лягонды аб Асілках-Гэтыя Асілкі цяпер паміж пами — рабочыя і сьляне.

(Малец).

З. Пядуля.

Першая п'явінка Белар. Дзярж. Тэатру.

Уражанні аб „Жрацы Тарквінію“.

Усе, каму дорагі поспехі і разлічліва чакалі гэтых дзён распачатку працы чарговага тэатральнага сезону, і вось адбыліся ўжо тры падряд першых п'явінаў «Жрацы Тарквінію», першае п'явіна Дзярж. Тэатру.

Прыветна расчыніліся 27 га стрывіва дзверы адрамантаванага будынку Мельпамэны і, зіхаючы чыстатаю і святлом электрычнасці фойе і калідораў тэатру, прынялі соткі людзей, запрошаных і самахволь зьявіўшыхся, каб адсвяткаваць «святая» культуры.

Тав. Ігнатюскі невялічкая прамову адзначыў перспектывы наступнага года працы Белар. дзярж. трупы.

Вайсковы аркестр усюды з тым спаўненнем «Інтэрнацыянал» і «Белар. марсельезу».

Гасье свят і у поўнай цемры салі прадмоўны голас вяшчае паказваць «казку пра бога», паказаць жрацоў яго, якіх людзі самі зрабілі падобны да богаў. «Глядзецце, слухайце і разумейце!» — канчае голас сваю прамову.

Як бы здаць пачынае распець духоўная музыка, маліцвы ўспіваюцца ўверх заслона. Вачам публікі перадстае прытвор старасвецкага храму, дзе народны натойні, узносіць свае пакаліныя малітвы перад богам, чакваючы выхаду жрацоў з гэткай аб вярхоўнай жрацы, які ў гэтую ноч павінен будзе пакінуць жыццё, перадаўшы ўладу свайму заступніку-выбранцу. Адзін за другім к гэтаму народу выходзяць члены мюнай касты — жэры — жрацы, як богі з'яўляючы блізкімі і золатам вяртаюцца. Толькі яны маюць, нібыта, доступ да бога, адгароджаныя самі ад народу мурамі вялізарнага храму, трымаючыся ў гэтай сваёй крэпасці пара неба і зямлі, намеснікамі і агалаштаючы волю якога людзям зьяўляецца вя доўны найвышшы жрац арт. Ждановіч). Перад намі праходзяць выдатнейшыя з «міністраў бога»: хітры і моцнавольны жрац Маўраі (арт. Крыніца), сытабрух, падкі на золата і драгія ахвяры жрац Хімон (арт. Грыніч) і галоўны жрац Гайр (арт. Грыніч) і галоўны жрац Гайр (арт. Грыніч) і галоўны жрац Гайр (арт. Грыніч).

Такі змест трагедыі С. Паліанава. Тысячалеццым рэлігія (вера ў бога) была атрутаю, дурманам працоўных мас, пакрывае самае бязлітаснае выкарыстанне працы на роднай дзеля ўзбагачвання цароў, духавенства (жрацоў), грашаўнікоў і земляўласнікаў і загатуль яшчэ ня скончана змаганне за вызваленне працоўных мас з пад чэду і зла рэлігійнага абману.

На прыкладзе настановкі «Жраца Тарквінію» можна было бачыць, што значыць уяві тэатру, калі ён гаворыць усімі языкам мастацтва», бо і музыка Малько к трагедыі, дэкарацыі і вопраткі Марыкса, ігра артыстаў (асабліва Крыловіча і Ржэцкай), праудзівыя думкі аўтара, уложаныя ў вусны цыніка — вярхоўнага жраца, гарысталябны Хілона, агнявыя словы бунтара Тарквінію, мастацкі задуманы і выдзеная п'явінка рэжысера Міровіча — усё гэта разам узятая сутрасала дэшту і перадавала сядзеўшых у тэатры, глядзельшых, слухаўшыхх і... таму «разумеўшых» вальную ідэю процібожства.

Застаецца нагадаць, каб пры далейшых настаноўках трагедыі шырокія масы працаўнікоў Менску, вучнёўскай моладз і чырвонаармейцаў, працоўная беларуская інтэлігенцыя зараўняла тэатр, «глядзачы, слухачы і прыносячы «разумення», «казку пра бога і жрацоў яго!»

П. Жореткі.

Пад „святymi“ скляпеннямі Вітабскага сабору.

Здаўлена павіраюць святymi... Мусіць, маліцца сабраліся, зараз свечкі пачнуць станавіць, наклони біць. Як і заўсёды...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое... Аж не... Зусім ня тое...

выразна выявіць свае адносіны... Ці згаджаемся мы з прынцыпамі Жыдвой Царквы?..

— Не-е-е... густа коңіцца на цяжкіх скляпеннях... — Ціху! Браціе!.. Трэба парадак... Я стаўлю на галасаванне... Хто за тое, каб не прызнаць Вышэйшай Царкоўнай Управы?..

— Галасуюць з шумам... — Усе!.. усе!.. — А хто за тое... — Ня треба!.. Ясна й так!.. Даволі!.. — Браціе!.. Другое пытанне воль якое... К нам назначаны новы архірэй... Ён у чацьвер мусіць сюды прыехаць... — Які архірэй? — Кім назначаны? — Мо' духоўны камісар? — Жанаты? — Колькі дзяцей? — Архірэй гэты — быўшы пратаірэі г. Масквы. Назначаны ён Вышэйшай Царкоўнай Управой... — Ня прыняць!.. — Раз мы ёе прызнаем Вышэйшай Царкоўнай Управы, дзек і архірэй іхняга ня прыме!.. Тут і гаварыць нечага... — Ня прыняць, ня прыняць! — Архірэй гэты жанаты... — Жанаты? Жанаты? Ого! Ня прыняць! Ня прыняць!

На гэты раз жаночыя галасы перамагалі, і тонкі, скавалівы зык палатэу угару... — Мае чацьвёра дзяцей!.. — Чацьвёра дзяцей!.. Ня треба, ня треба! Ня хочам.

У сярэдзіне зьяўляецца малады чалавек з чорнымі вускамі і адкрытымі выразьлівамі вачамі. Апраўты «па-дзэнтльманску»..

— Паазвольце, гаспада!.. А я мне быць? Я, дапусьцім, пратадэкан... І мне як жа-ж? Таксама страчаць новага ўладні?.. Я ня гу... Вы скажыце раней: ці а пецылі вы сваё духавенства? далі вы яму магчымасьць жыць, я мае быць?.. Не? Ну, дык вось бачыце... Я — пратадэкан!.. я, таі скажыце, ад'ютант уладні!.. А мае ўсім усё роўна, з кім служыць... З Канстанцінам Данілам, Мітрафанам, ці ішчэ з кім... Мне адно значыць «шоў, адслужыў, зрабіў сваю справу» — і «свят, п'яні і нос в табак»... — А, пратадэкан! Мы вас прымушам... Вы можаце сабе служыць, можаце сустракаць новага ўладніка, толькі ня ў нашым храме... А, дзкую вам... Значыць, я ўжо тагды пратадэкан не сабору, а гэтай царквы, дзе страну архірэй? Дзкую, дзкую... Значыць, я вам ня треба?.. Што-ж... — Ды не!.. Вы з стаіцеся!.. Мы вас... Толькі з архірэем... Я ўвільнеў яшчэ заявіць, што служыць з гэтым настояцелем на зго дзек, бо ён высумленна адносіцца да брацкае кружкі. Ён... Шум, гоман... Настояцель ускочыў, як бы яго што дзыгнула. Замыя і напружаныя на твары. Ва ўсе бакі абарачваецца... А святymi усё глядзяць з цямных старасвецкіх абразоў і дзвююцца, не разумюць, што робіцца тут, пад гэтымі старымі-старымі паўрэмні скляпеннямі...

Вітабек. М. Зарэчкі.

ПА МЕНСКУ. Сьсканьне падаткаў.

Глаўміліцкай разасланы цэркуляр усім начальнікам павятова-гарадзкіх міліцыяў Беларусі, які прапануе раз-жа ўзяцца за натужную працу па сьсканьню у бліжэйшы час нелегальных Народным Камісарыятам Грашовых Спраў і яго павятовымі аддзелаў падаткаў. Незаплаціўшы падатку будзь суроа карацца.

Пятая гадавіна міліцыі.

Пры Глаўміліцкай з'янована камісія з прадстаўнікаў Народнага Камісарыяту Унутраных Спраў, Галоўнага Палітычна-Асьветна-а Камітэту, Ц. В. Ц. В. К. і начальнікаў аддзелаў Глаўміліцыі для апрацоўкі пляну сьветкаваньня з прычыны п'яцёхгадоўнага існаваньня Савецкай Міліцыі. Сьветкаваньне адбудзецца 11—12 лістапада. Такія ж камісіі створаны ў павэтах.

Патрабаваньне на работу.

Віржа працы атрымала ад Лёсной Управы Беларусі патрабаваньне на значны лік рабочых для выпрацоўкі будаўнічых матэрыялаў і загатоўкі дроу.

Правозка багажу.

З 1-га лістапада найбольшая норма прыёмкі багажу на кожны пасажырскі білет зьменшана з 10-ці па 5-ці пудоў на білет як дарослага, гэтак і дзіцячага, незалежна ад гатунку багажу.

Спэктакль П Беларускай трупы у клубе „Караленкі“ на Н'ж Ляхацы.

28 кастрычніка П Беларускай трупы па пад загадам Галубка ст. владраму у 5 акт. «Ганку». Трэба зазначыць, што культурнай працай трупы заікаўлены рабочыя Ляхаускага р'ёну тлумачыцца, гэта тым, што на кожны спэктакль П-ой белар. трупы зьяўляецца шэат людзей.

Згублены:

- Пасьведч. асобы, выд. 1 й Менск. Груп. Упр. за № 38 Батальёна М. Н., кв. 5415.
- Мэтрычны выпис, выд. Менск. Закс-м, Гельман Р. М., кв. 5416.
- Пасьведч. асобы, выд. № 231, Кам. Пст. і Тэлеграф. Бел. № 231, Мухля М. С., кв. 5417.
- Пашп. кн. вып. 3 балогскім

Бюльлетэнь № 94

Менскай Мэтэаролёгічнай Станцыі

Галочнай Фізычнай Обсэваторыі

пры Менскай Дасьледчай В'лотнай Станцыі.

За 1 і 2 лістапада 1922 году

СТРУМЕНТ.	1 гадзіва дню.	9 гадз. вечара.	7 гадз. раніцы
Баромэтр	746,5 ^{mm}	744,9 ^{mm}	743,8 ^{mm}
Тэрмомэтр	-0,8°	-1,8°	-1,3°
Максымальны тэрмомэтр	-0,5°	-0,6°	0,4°
Мінімальны тэрмомэтр	-0,9°	-1,8°	-1,6°
Вільгаць параўваўчая	83%	98%	95%
Асадкі ў мілімэтрах	—	—	5,5
Грунтавы тэрмомэтр на глыбінні 0,8 м.	3,3°	3,2°	2,9°
« » « » 0,4 мэтра	1,9°	2,0°	1,8°

З 1-га ЛІСТАПАДА г. г. УСТАНАЎЛІВАЕЦЦА ВОСЬ ЯКАЯ ТАКСА НА АБВЕСТКІ Ў ГАЗЭТАХ:

- „Савенкая Беларусь“ — 300 руб. за 1 радок пэт.
- „Вэкер“ 300
- „Млот“ 300
- „Звезда“ 300
- „Бел Дзевяня“ 300

З незьплаціўшых да 5 га лістапада за абвесткі надрукаваныя ў газэце р'ячнкіу месяца г. г., будзе сьсканна па новаму тэрыфу.

Тэксты і грошы накіроўваць выключна ў Контрагентства Ц. В. К., Петр. п. ула Усоя, 8.

- Вал. стр. рш. № 79, Казаюўка В. К., кв. 5418.
- Лич. карт., выд. Грозавіскім Вал. Ваен. Апл. № 3, Сімончыка Зьмітроў, кв. 54 9.
- Часов. кіа на жыхар, выд. В. Удінскай Г. р. Міліц. Забайкальскай в'обл., Рыпс Э. А., кв. 5420.
- Пашп., в'д. Растоўскай Гар. Міліц., Шмелькавай М. Ш.-Б., кв. 5421.
- Два пашп., вып. Слуцк і Пав. Гар. Міліц. Берашэйнаў А. З. і Х Ш. кв. 5422.
- 1) Лич. карт., выд. Слуцкім Пав. Ваен. Кам. № 39; 2) пасьведч. асобы, выд. Слуцкай Даб. ахв'янай Пажар. Дружын. № 64, Мніц І. О., кв. 5423.
- Лич. карт., выд. Валікасельск. Вал. Ваен. Апл. № 6, Намірка К. А., кв. 5424.
- Учстн. пасьведч. на наня, выд. Астрэшыцка-Гар дзецк. Вал. Ваен. Апл. № 922, Доунара І. В., кв. 5425.
- Пашп., выд. Сталовацкай Вал. Упр. № 860, Булга А. С., кв. 5426.
- Лич. карт., выд. Жыздрынск. Вал. Ваен. Апл. Калужацкай губ. Леуса Г. Г., кв. 5427.
- Лич. карт., выд. Ігуменскім Пав. Ваен. Кам. № 1183, Барысенкі І. К., кв. 5428.
- Пасьведч. аб сканч. 4 Менск. Савец. шк., Ліхоўскага І. М., кв. 5429.
- 1) Лич. карт., в'д. Сёмкава-Га адчск. Вал. Ваен. Апл. 2) пашп. выд. Сёмк ва-Градзецк. Вал. Вык. Кам.; 3) Мэтрычны выпис, выд. Менск. Закс-м, Ждановіч С. А., кв. 5430-5431.
- Лич. карт., выд. Менск. Вал. Ваен. Кам., Рубенчыка І. Я. кв. 5432.
- Пасьведч. асобы, выд. Сямб'аўкім Вал. В'лк. Кам., Коласа М. К., кв. 5433.
- 1) Членкі бл., выд. с'юз. Нарон. С'юзі; 2) пасьведч. асобы, выд. Менск. пачт.-тэлег. кф. кантор Шаўлава М. П., кв. 1148-6.
- З'б'о. н. кн., выд. канспэратыг друкар., Окунь Х. С., кв. 1149-5.